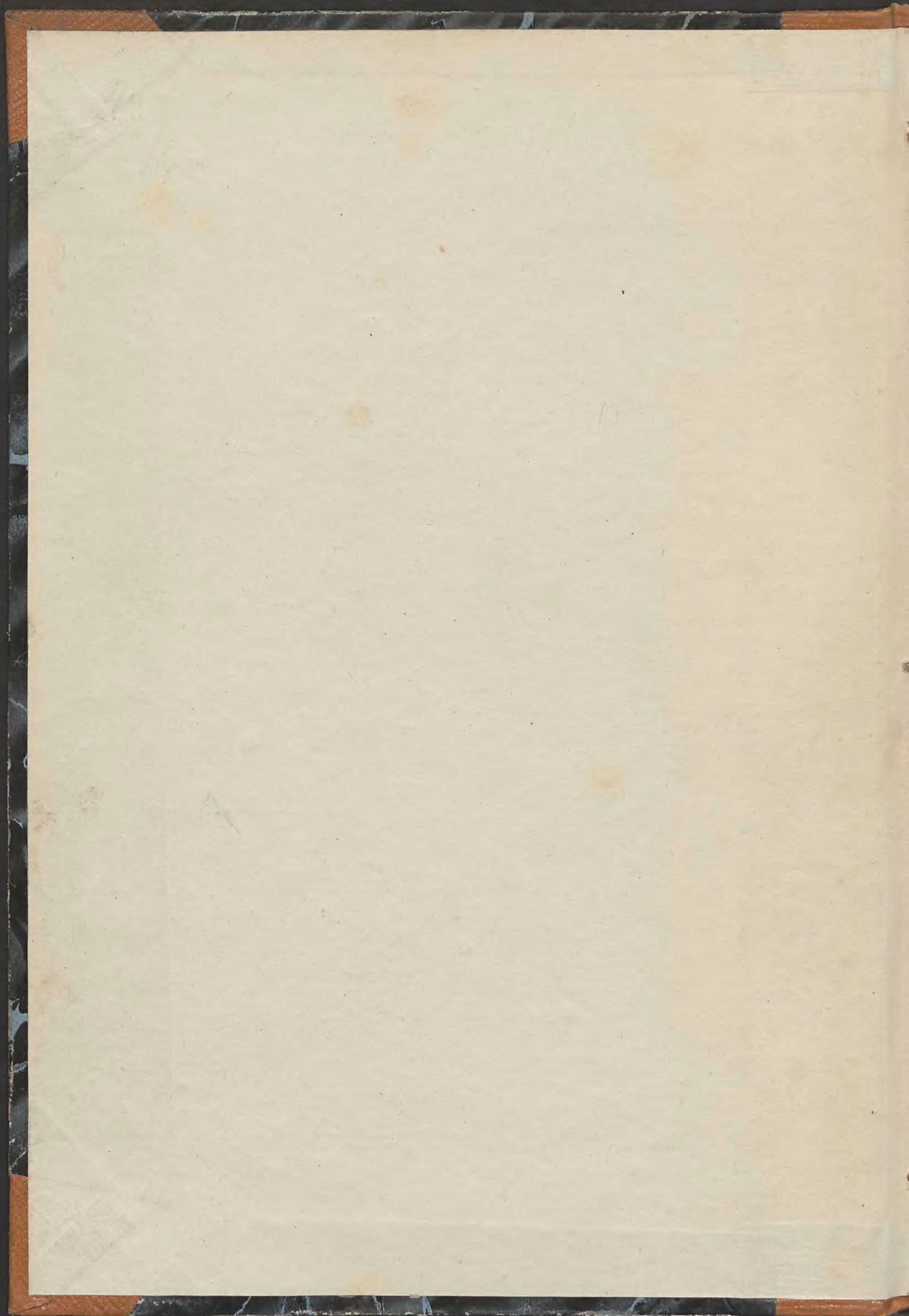
Arctander.
Isländsk Formlära.
1847.

KORT SCHEMA

till

FORMLÄRA

I

DET ISLÄNDSKA ELLER NORRÖNA SPRÅKET,

UTGIFVET

AF

AUG. ARCTANDER,
Philos. Cand. från Kristiania Universitet.

(Tryckt såsom Manuskript.)

UPSALA,
Leffler och Sebell; 1847.

Förord.

Följande korta schema till en isländsk formlära är hufvudsakligen utgifvet, för att ej behöfva diktera dylika schemata vid de föreläsningar, jag på anmodan hållit öfver detta ämne i Studentföreningen i Upsala. Det må derföre bedömas med afseende på ändamålet och afsigten med detsamma. Då man dessutom hittills saknar en sammandragen isländsk formlära på svenska språket, har jag trott mig kunna i någon mån gagna och underlätta studiet af detta för oss Nordbor så vigtiga språk genom att låta trycka några exemplar häraf, som blefvo i bokhandeln tillgängliga. Önskligt vore det emedlertid och mig kärt, att en större, bättre och utförligare grammatica snart gjorde detta lilla arbete öfverflödigt. Jag har utgifvit det på svenska språket i hopp, att man i Sverige, liksom tillämnadt är i Norrige, innan kort låter det isländska språket ingå i skolundervisningen, hvarvid detta schema kunde blifva nyttigt och användbart under en kunnig lärares ledning. Slutligen får jag tillägga, att jag noggrannt följt den af professor Munch och philosophiæ Candidaten Unger nyligen på norska språket utgifna "Oldnorska Grammatik", öfver allt, der jag kunnat vara ense med dessa lärda författare.

1. *Bokstäfverna, deras uttal och öfvergång.*

1. Bokstäfverna i det isländska språket ordnas bäst på följande sätt:

a, á, ö, æ, b, c, d, ð, e, é, f, g, h, i, í, j, k, l, m, n, o, ó, œ, p, q, r, s, t, þ, u, ú, v, x, y, ý, z.

2. Af dessa hafva följande ett från vårt närvarande mer eller mindre afvikande uttal: á uttalas vanligen som å, af några som a͡o; — ö är ett kort öppet ö (dörr); — æ uttalas af Isländarne som aj; — c har alltid ljud af k; — ð är det aspirerade dh; — e uttalas som vårt öppna ä (häst); — é uttalas som je el. jä; — f uttalas som i Svenskan, med det undantag, att det i slutet af en stafvelse framför l, n, d och t får ljudet af hårdt b eller m; — h uttalas som en stark aspiration också framför j, l, n, r; framför v nästan som k; — i uttalas öppet, nästan som ett slutet e (viss); — í är ett slutet och skarpt i (vis); — ll uttalas som dl; nn uttalas som dn efter á, æ, é, í, ei, ó, œ och ú; o ljuder som vårt öppna å (godt); men ó som vårt slutna och skarpa o, i god; — œ uttalas oj; — p framför t ljuder som f; — r framför n och l ljuder som d; — 'r uttalas vanligen som ur; — tns uttalas i ändan af ord som s; — þ (Thorn) uttalas som engelskt th i think; — u har ett öppet ljud emellan y och ö (sv. upp) — ú är starkt slutet som i hús; — y uttalas af Isländarne nästan som i, men har förr säkert varit uttaladt som y i flytta; — ý som tyskt ü (flyta); — z är än = ts eller ds, än = st; — au uttala Isländarne nästan som öj; Norrmännen deremot nästan som öu, i Fornsvenskan träder i dess ställe det slutna ö; ey bör uttalas som öj.

---

3. Regeln för ljudöfvergången af de stumma konsonanterna i slägtspråken synes af följande tabell:

latinskt eller grekiskt	p (qv), t, k	f, ϑ, (f), ch	b, d (l), g
blifver göthiskt, saxiskt,			
anglos. eller isländskt	f, þ, h	h, d, g	p, t, k
och högtyskt	v, d, b	p, t, k	f, z, ch

F. Ex. πολύς, πλεῖστος, isländskt: fjöl, flestr, tyskt: viel.

---

4. Omljud, hvarvid en vokal förändras på grund af ett i den följande stafvelsen inkommet i- eller u-ljud, äger rum i följande tillfällen:

1) i verkar omljud på a till e, á till æ, ja till i, o och u till y, ó till œ, ú, jó och jú till ý, au till ey: *a*) i former på -ir, -i och -r, af Subst. af 3:dje starka Dekl. *b*) i några Subst. med härledningsändelsen -il och -in; hvarest dock återomljud äger rum, så ofta i'et synkoperas; *c*) i præsens af alla starka verber; *d*) i praeteritum Konj. af alla starka verber, som i Plur. af Præt. Ind. hafva en för detta omljud mottagsam vokal; *e*) i Præt. Konj. af några svaga verber; *f*) i Præs., Inf. och Præt. Konj. af svaga verber af 1:sta Konj. *a*), hvilka i Inf. alltid hafva j framför a.

2) u verkar omljud på a till ö: *a*) i alla deklinationsändelser på -ur, -um, -u och härledningsändelserne ul, un, ur; till och med om u'et är synkoperadt; *b*) i verbalformer på -um, -ut, -u; *c*) i femininformer i Sing., och Neutr. Plur., samt i Nom. Sing. af Subst. af tredje starka Dekl., i hvilka sista tillfällen (c) ett u är bortfallet.

Anm. Om ett a i en flexionsändelse skall få omljud, förändras det icke till ö utan till u, och verkar, som sådant, omljud på ett föregående a, t. ex. elskudum, kölludum af elska, kalla.

2) *Flexion.*

5. I Isländskan likasom i alla dermed beslägtade språk finnes egentligen endast 2 konjugationer och deklinationer. 1) *Den starka Konj. och Dekl.*, hvars ord hufvudsakligen förändras i stammen och 2) *den svaga Konj. och Dekl.*, hvars förändringar hufvudsakligast bestå uti tillägg i ändelsen; men då hvar och en af dessa konjugationer och deklinationer har flera väsentligt olika förändringssätt, så indelar man åter hvarje af dessa flexioner i flera underafdelningar, som vanligen benämnas konjugationer och deklinationer.

6. *Paradigmer af starka verber.*

		I.) 1.	2.	3.	II.) 1.	2.	3.
Ind. Præs.	Sg.	fer	fer(r)	fer(r)	bind	bind(r)	bind(r)
	Pl.	för(um)	far(it)	far(a)	bind(um)	bind(it)	bind(a)
Konj. Præs.	Sg.	far(a)	far(ir)	far(i)	bind(a)	bind(ir)	bind(i)
	Pl.	far(im)	far(it)	far(i)	bind(im)	bind(it)	bind(i)

Ind. Præt. Sg.	fór	fór(t)	fór	batt	baz(t)	batt
Pl.	fór(um)	fór(ut)	fór(u)	bund(um)	bund(ut)	bund(u)
Konj. Præt. Sg.	fœr(a)	fœr(ir)	fœr(i)	bynd(a)	bynd(ir)	bynd(i)
Pl.	fœr(im)	fœr(it)	fœr(i)	bynd(im)	bynd(it)	bynd(i)
Imperativ. Sg.		far			bitt	
Pl.	för(um)	far(it)		bind(um)	bind(it)	
Particip. Præs.		far(andi)			bind(andi)	
Particip. Præt.		far(inn)			bund(inn)	
Inf.		far(a)			bind(a)	

7. *Paradigmer af svaga verber.*

I. a.)	1.	2.	3.	I. b.) 1.	2.	3.
Ind. Præs. Sg.	tel	tel(r)	tel(r)	dœm(i)	dœm(ir)	dœm(ir)
Pl.	tel(jum)	tel(it)	tel(ja)	dœm(um)	dœm(it)	dœm(a)
Konj. Præs. Sg.	tel(ja)	tel(ir)	tel(i)	dœm(a)	dœm(ir)	dœm(i)
Pl.	tel(im)	tel(it)	tel(i)	dœm(im)	dœm(it)	dœm(i)
Ind. Præt. Sg.	tal(da)	tal(dir)	tal(di)	dœm(da)	dœm(dir)	dœm(di)
Pl.	töl(dum)	töl(dut)	töl(du)	dœm(dum)	dœm(dut)	dœm(du)
Konj. Præt. Sg.	tel(da)	tel(dir)	tel(di)	dœm(da)	dœm(dir)	dœm(di)
Pl.	tel(dim)	tel(dit)	tel(di)	dœm(dim)	dœm(dit)	dœm(di)
Imperat. Sg.		tel			dœm	
Pl.	tel(jum)	tel(it)		dœm(um)	dœm(it)	
Particip. Præs.	tel(jandi)			dœm(andi)		
— Præt	tal(iðr)	tal(dr) ell. tal(inn)			dœm(dr)	
Inf.	tel(ja)				dœm(a)	

II.)	1.	2.	3.
Ind. Præs. Sg.	elsk(a)	elsk(ar)	elsk(ar)
Pl.	elsk(um)	elsk(it)	elsk(a)
Konj. Præs. Sg.	elsk(a)	elsk(ir)	elsk(i)
Pl.	elsk(im)	elsk(it)	elsk(i)
Ind. Præt. Sg.	elsk(aða)	elsk(aðir)	elsk(aði)
Pl.	elsk(uðum)	elsk(uðut)	elsk(uðu)
Konj. Præt. Sg.	elsk(aða)	elsk(aðir)	elsk(aði)
Pl.	elsk(aðim)	elsk(aðit)	elsk(aði)
Imp. Sg.	—	elsk(a)	
Pl.	elsk(um)	elsk(it)	
Particip. Præs.	elsk(andi)		
Particip. Præt.	elsk(aðr)		
Infin.	elsk(a)		

---

8. Den starka verbalflexions verba indela vi i 2 konjugationer: 1:sta Konj. har olika vokal i Præt. Ind. Sing. och Plur; 2:dra Konj. har samma vokal i Præt. Ind. Sing. och Plur.

9. *Exempel af 1:sta starka konjugationen.*

Infin.	Præsens.	Præt. I. Sg.	Præt. I. Pl.	Præt. Konj.	Præt. Part.
brenna (*brinna*)	bren	brann	brunnum	brynna	brunninn
spretta (*spritta*)	sprett	spratt	spruttum	sprytta	sprottinn
verða (*blifva*)	verð	varð	urðum	yrða	orðinn
hverfa (*försvinna*)	hverf	hvarf	hurfum	hyrfa	horfinn
vinna (*vinna*)	vinn	vann	unnum	ynna	unninn
binda (*binda*)	bind	batt	bundum	bynda	bundinn
springa (*spricka*)	spring	sprakk	sprungum	spryngа	sprunginn
gjalda (*betala*)	geld	galt	guldum	gylda	goldinn
gína (*gapa*)	gín	gein	ginum	gina	gininn
svíkja (*svika*)	svík	sveik	svikum	svika	svikinn
njóta (*njuta*)	nýt	naut	nutum	nyta	notinn
kljúfa (*klyfva*)	klýf	klauf	klufum	klyfa	klofinn
lúka (*sluta*)	lyk	lauk	lukum	lyka	lokinn
bera (*bära*)	ber	bar	bárum	bæra	borinn
nema (*taga, lära*)	nem	nam	námum	næma	numinn
vefa (*väfva*)	vef	vaf (*of*)	váfum	væfa	ofinn
biðja (*bedja*)	bið	bað	báðum	bæða	beðinn
sitja (*sitta*)	sit	sat	sátum	sæta	setinn
drepa (*dräpa*)	drep	drap	drápum	dræpa	drepinn
sofa (*sofva*)	sef	svaf	sváfum	svæfa	sofinn
koma (*komma*)	kem	kvam (kom)	kvámum (kómum)	kœma	kominn

Anm. De verber af denna Konj. som väl hafva olika vokal i Præt. Sing. och Plur., men i Præt. Part. få tillbaka Infinitivens vokal, borde möjligen rättast hänföras till en egen konjugation.

10. *Exempel af 2:dra starka konjugationen.*

Infin.	Præs.	Præt. I. Sg.	Præt. Ind. Pl.	Præt. Konj.	Præt. Part.
ala (*föda*)	el	ól	ólum	œla	alinn
vaxa (*växa*)	vex	óx	óxum (uxum)	yxa	vaxinn
draga (*draga*)	dreg	dró	drógum	drœga	dreginn
hefja (*häfva, lyfta*)	hef	hóf	hófum	hœfa	hafinn
slá (*slå*)	slæ	sló	slógum	slœga	sleginn
deya (*dö*)	dey	dó	dóum (dóm)	dœa	dáinn
eta (*äta*)	et	át	átum	æta	etinn
sjá (*se*)	sé	sá	sám (sáum)	sæa	sénn
liggja (*ligga*)	ligg	lá	lágum	læga	leginn

Infin.	Præs.	Præt. I Sg.	Præt. I Pl.	Præt. Konj.	Præt. Part.
leika *(leka)*	leik	lék	lékum	léka	leikinn
ráða *(råda)*	ræð	réð	réðum	réða	ráðinn
blóta *(offra)*	blœt	blét	blétum	bléta	blótinn
falda *(fälla)*	feld	félt	féldum	félda	faldinn
blanda *(blanda)*	blend	blélt	bléndum	blénda	blandinn
hanga *(hänga)*	(hangi)	hékk (hangda)	héngum	hénga	hanginn
fá *(få)*	fæ	fékk	féngum	fénga	fenginn
ganga *(gå)*	geng	gékk	géngum	génga	genginn
hlaupa *(löpa)*	hleyp	hljóp	hljópum (hlupum)	hlypa	hlaupinn
auka *(öka)*	eyk	jók	jókum (jukum)	jyka	aukinn
búa *(bygga, bo)*	bý	bjó	bjoggum (bjuggum)	bjogga (bygga)	búinn
höggva *(hugga)*	högg	hjó	hjoggum (hjuggum)	hjogga (hygga)	höggvinn

11. *Anm.* 1) Flexionens -r assimilerar sig med rotkonsonanten, när denna är: s, n, och någongång l: riss, skinn, gell för: risr, skinr, gelr. 2) Det v. som någongång ledsagar rotkonsonanten (höggva), bortfaller, när intet *a* eller *i* finnes i flexionen, äfvenså *j*, när intet *a* eller *u* finnes. Ex. högg, höggr, höggum, höggvit, höggva; sit sitr, sitjum, sitit, sitja. 3) Præt. Sg. och Imperat. 2 Sg. bildas i verba, hvilkas rotkonsonant är nd, ng, genom at förändra dessa till tt, kk; äfvensom de, som hafva ld, förändra d till t; men i Plur. komma alltid de gamla rotkonsonanterna åter; (se Paradigmata). 4) t och d förändras i 2 Sg. Præt. till zt: bazt af batt och bad; och de, som i 1:ste Pers. ändas på accentuerad vokal, tillägga i 2 Pers. tt: sá, sátt, sló, slótt. 5) Præt. Konj. bildas genom omljud af Præt. Ind. Plur, undant. 2:dra svaga konjugationen; se Paradigm. — 6) Præs. och Præt. Konj. 1:ste Pers. ändas också ofta på i, di för a och da.

---

12. Den svaga flexionens verba indelas äfven i 2 konjugationer. 1:sta Konj. har ingen Bindevokal i Præt. Ind. — 2:dra Konj. har Bindevokalen -a-. 1:sta Konj. kan åter indelas i 2 afdelningar. a) De, som hafva kort rotvokal och få återomljud i Præt. Ind. och b) de. som hafva lång rotvokal och behålla densamma i alla tempora (undant. lagða, hugða, tugða.)

13. *Exempel af 1:sta svaga konjugation.*

	Infin.	Præs.	Præt. I. Sg.	Præt. I. Pl.	Præt. Konj.	Præt. Part.	
a)	venja *(vänja)*	ven	vanda	vöndum	venda	vandr,	vaninn
	temja *(tämja)*	tem	tamda	tömdum	temda	tamdr,	taminn
	hylja *(hölja)*	hyl	hulda	huldum	hylda	huldr,	hulinn
b)	deyfa *(döfva)*	deyfi	deyfða	deyfðum	deyfða	deyfðr,	
	hyggja *(bygga)*	hygg	hygða	hygðum	hygða	hygðr	

Infin.	Præs.Ind.	Præt.I.Sg.	Præt.I.P.	Præt. Konj.	Præt. Part.
kemba (*kamma*)	kembi	kembda	kembdum	kembda	kembdr
kippa (*rycka*)	kippi	kipta	kiptum	kipta	kiptr
veikja (*försvaga*)	veiki	veikta	veiktum	veikta	viktr

Anm. Setja, selja, skilja, vilja förändra icke vokalen. þykkja, yrkia. sœkja, hafva i Præt. þótta, orta (yrkta) sótta.

14. *Exempel af 2:dra svaga konjugation.*

Infin.	Præs. Ind.	Præt. I. Sg.	Præt. I. Pl.	Præt. Konj.	Præt. Part.
tala (*tala*)	tala	talaða	töluðum	talaða	talaðr
herja (*härja*)	herja	herjaða	herjuðum	herjaða	herjaðr
kosta (*kosta*)	kosta	kostaða	kostuðum	kostaða	kostaðr
hugsa (*tänka*)	hugsa	hugsaða	hugsuðum	hugsaða	hugsaðr
tiðka (*bruka*)	tiðka	tiðkaða	tiðkuðum	tiðkaða	tiðkaðr
synja (*neka*)	synja	synjaða	synjuðum	synjaða	synjaðr
sauma (*sömma, sy*)	sauma	saumaða	saumuðum	saumaða	saumaðr

15. Passiv bildas i Isländskan af Præt. Part. och hjelpverbum: at vera. Vårt Passiv har deremot kommit af den isländska reflexiv-form, som bildas genom att sätta sk (=sik) eller st till activ formen, hvarvid r bortfaller, men d och t sammansmälta med s till z; t. ex. ek kallast, þu kallast, þér kallizt.

16. Några oftare förekommande mer eller mindre anomala verber.

Infin.	Præs.	Præt. Ind.	Præt. Konj.	Præt. Part.
fela (*gömma*)	fel	fól (fal.)	fœla	fólgit (falit)
flýja (*fly*)	flý	flyða	flýða	flýiðr
fregna (*fråga*)	fregu	frá	fræga	fregit
gera } (*göra*)	geri	gerða	gerða	gerðr
görva } (*göra*)	göri	görða	görða	görðr
gnúa (*gnida*)	gný	gnéra (gnœra)	—	gnúit
gróa (*gro*)	grœ	gréra (grœra)	—	gráit
hafa (*hafva*)	hefi	hafða	hefða	haft
hygja (*tänka*)	hygg	hugða	hygða	hugat
kaupa (*köpa*)	kaupi	keypta	keypta	keyptr
róa (*ro*)	rœ	réra (rœra)	—	róit
segja (*säga*)	segi	sagða	segða	sagðr
sökkva (*sjunka*)	sökk	sökk	sykkva	sökkit
snúa (*vända*)	sný	snéra (snœra)	—	snúit

Infin.	Præs.	Præt. Ind	Præt. Konj.	Præt.Prat.
standa *(stå)*	stend	stóð	stœða	staðit
syngva *(sjunga)*	syng	söng	synga	sungit
sœkja *(söka)*	sœki	sótta	sœtta	sótt
trúa *(tro)*	trúi	trúða	trýða	trúat
þegja *(tiga)*	þegi	þagða	þegða	þagat
þola *(tåla)*	þoli	þolda	þylda	þolat
þora *(töras)*	þori	þorða	þyrða	þorat
þykkja *(tycka)*	þykki	þótta	þœtta	þótt
una *(vara nöjd)*	uni	unda	ynda	unat
valda *(orka)*	veld	olla	ylla	valdit
vara *(vara)*	vari	varða	verða	varat
yrkja *(dikta, göra)*	yrki	orta *(yrti)*	yrta	ortt

17. *Vera* (att vara), har i Præsens Ind. ek em, þu ert, hanu er; vér erum þér erut, þeir eru; Præs. Konj. sjá (sé), sér, sé; sém, sét, sé; Præt. Ind. var, vart, var; várum o. s. v. Præt. Konj. væra, værir o. s. v. Imper. ver. Præs. Part. verandi. Præt. verit. *Eiga* (att äga, hafva) har i Præs. Ind. á, átt, á: eigum, o. s. v. Konj. eiga o. s. v. Præt. Ind. átta o. s. v. Konj. ætta. Part. Præs. eigandi Præt. áttr. På samma sätt böjas: *knega* och *mega* (att kunna). *Kunna*, (*ek kann*), *munu* eller *myndu*, (*ek man* el. *mun*), *skulu* eller *skyldu* (*ek skal*), *þurfa* (*ek þarf*), múna at minnas (*ek man*) och *unna*, att älska (*ek ann*) bilda Præs. Ind. Sg. som de starka verbers Præt. Ind.: 2:dra Pers. på t och 3:dje Pers. utan r, men äro i alla andra personer och tempora regelmässiga; detsamma är också förhållandet med. *vita*, at veta (*ek veit*), hvilket dock i Præt. Ind. heter: vissa.

Substantivernas flexion.

18. 1. *Den starka flexionen* delas i 3 deklinationer. Den första har i Gen. Sg. s., den andra i Gen. Sg. ar och intet omljud i Nom. Plur., den tredje har i Gen. Sg. ar, och omljud af i (när vokalen kan mottaga detsamma) i Nom. Pl., äfvensom Masc. alltid får u i Acc. pl. — Många 1:sta ock 2:dra deklinationens Subst. hafva i stammen haft ett -j- hvilket framträder under Dekl. än som ett -i-, i hela Sing. och Nom. och Acc. Plur., än som -j- framför de ändelser, som börja med vokal. Äfvenså framträder också ofta framför de vokaliska ändelserna ett v, som förut har varit i stammen. Se Parad. dreingr, söngr, hirðir; epli, merki, söl; klyf, ör och veiði.

19. *1:sta starka deklinationen.*

Sing. *Masculina.*

Nom.	konungr	hringr	hirðir	dreingr	söngr
Gen.	konungs	hrings	hirðis	dreings	söngs

Sing.

Dat.	konungi	hring	hirði	dreing	söngvi
Acc.	konung	hring	hirði	dreing	söng

Plur.

Nom.	konungar	hringar	hirðar	dreingir	söngvar
Gen.	konunga	hringa	hirða	dreingja	söngva
Dat.	konungum	hringum	hirðom	dreingjum	söngum
Acc.	konunga	hringa	hirða	dreingi	söngva

20. *Neutra.*

Sg. N.	orð	fat	epli	merki	nes	söl
G.	orðs	fats	eplis	merkis	ness	söls
D.	orði	fati	epli	merki	nesi	sölvi
A.	orð	fat	epli	merki	nes	söl
Pl. N.	orð	föt	epli	merki	nes	söl
G.	orða	fata	epla	merkja	nesja	sölva
D.	orðum	fötum	eplum	merkjum	nesjum	sölvum
A.	orð	föt	epli	merki	nes	söl

21. Exempel: Som konungr eller hringr gå: nästan alla ord, hvars rot ändas på fl, gl, fn, gn, fr, gr, kr, tr, ðr, lðr, str, rl, sl, ls, ss, rs, x, Masc. med l, n, eller r i härledningsändelsen, hvilka dock synkoperas, samt eldr, dómr, brunnr, þræll, stóll, steinn, sveinn m. fl. Som hirdir gå: einir, hellir, hersir, léttir, læknir, missir, mækir, reynir o. s. v.; som söngr: hjör, hörr, mörr, spör; som orð: borð, bú, fræ, mál, skip, strið, strá, o. s. v.; som fat: ax, blað, gras, haf, land, tjald o. s. v.; som epli: enni, eyrindi, frelsi, klæði, qvæði, viti; som merki: fylki, riki, vigi, virki; som nes: egg, flet, kyn, men, nef, net, rif, sel, skegg, þil; som söl: fjör, kjöt, mjöl, skrök.

22. I flerstafviga ord på al, il, an, in, nn, ar, ur och uð, bortfaller härledningsändelsernas vokal öfverallt, der flexionsändelsen börjar med en vokal. Ex. hamarr, D. hamri Pl. N. hamrar, G. hamra, D. hömrum Acc. hamra; himinn D. himni. Pl. N. himnar, G. himna. D. himnum A. himna; sumar D. sumri. Pl. N. och A. sumur G. sumra. D. sumrum; höfod D. höfdi Pl. G. höfda D. höfdum.

23. *2:dra starka deklinationen.*

Masculina.

Sg. N.	bragr (*poem*)	lækr (*bäck*)	Plur.	bragir	lækir
G.	bragar	lækjar (lœeks)		braga	lækja

D.	brag	læk		brögum	lækjum
A.	brag	læk		bragi	læki

24. a. *Feminina.*

Sg.	N.	gjöf (*gåfva*)	bygð	veiði (*fiske, fångst*)	klyf (*klöf*)	ör (*pil*)
	G.	gjafar	bygðar	veiðar	klyfjar	örvar
	D.	gjöf (*u*)	bygð	veiði	klyf	öru
	A.	gjöf	bygð	veiði	klyf	ör
Pl.	N.	gjafir (*ar*)	bygðir	veiðar	klyfjar	örvar
	G.	gjafa	bygða	veiða	klyfja	örva
	D.	gjöfum	bygðum	veiðum	klyfjum	örvum
	A.	gjafir (*ar*)	bygðir	veiðar	klyfjar	örvar

24. b. Som bragr gå: de flesta Masc. med en kort vokal och enkel konsonant framför r, isynnerhet alla härledda ord på -naðr och -skapr: hlutr, munr, matr o. s v. Som lækr gå: beðr, bekkr, belgr, bœr, bylr, byrr, drykkr, hryggr, hylr, leggr, reykr, rifr, verkr o s. v. Som gjöf och bygð gå: auðn, öxl, dygð, eign, ferð, gerð, gjörð, gröf, höfn, skömm, vör, samt alla Fem. på -ing och -ung; som veiði: byrði (byrðr) ermi, festi, heiði, helgi, myri, som alla kunna ändas på -r för i; som klyf gä: ben, egg, fit, il, mey, nyt, syn; som ör: dögg, rögg och stöð.

25. a. *3:dje starka deklination.*

Masculina.

Sing.	N.	viðr (*tråd, skog*)	mögr (*son*)	kjölr (*kjöl*)	dráttr (*dragning*)
	G.	viðar	magar	kjalar	dráttar
	D.	viði	megi	kili	drætti
	A.	við	mög	kjöl	drátt
Plur.	N.	viðir	megir	kilir	drættir
	G.	viða	maga	kjala	drátta
	D.	viðum	mögum	kjölum	dráttum
	A.	viðu	mögu	kjölu	dráttu

25. b. *Feminina.*

Sg.	N.	tönn (*tand*)	rót	mörk (*skog*)	Pl.	tenn'r	rœt'r	merk'r
	G.	tannar	rótar	merk'r		tanna	róta	marka
	D.	tönn	rót	mörk		tönnum	rótum	mörkum
	A.	tönn	rót	mörk		tenn'r	rœt'r	merk'r

26. Som viðr gå: vegr, feldr, siðr, liðr, limr, litr etc.; som mögr: völlr, göltr, vöndr, köttr, etc.; som kjölr: skjöldr, fjörðr, mjöðr, björn, etc.; som dráttr: þáttr, háttr, máttr, þrádr; som tönn: önd, nögl, strönd; som rót: bót, nót, bók, glód o. s. v.

27. *Mer eller mindre oregelmässiga äro följande.*

		Masculina.				*Neutra.*	
Sg.	N.	dalr	fótr	sonur (son)	maðr	fé (*gods*)	kné (*knä*)
	G.	dals	fótar	sonar	manns	fjár	knés
	D.	dal(i)	fœti	syni	manni	fé	kné
	A.	dal	fót	son	mann	fé	kné
Pl.	N.	dalar(ir)	fœtr	synir	menn	fé	kné
	G.	dala	fóta	sona	manna	fjá	knjá
	D.	dölum	fótum	sonum	mönnum	fjám	knjám
	A.	dala(i)	fœtr	syni(sonu)	menn	fé	kné

28. Faðir heter i G. D. A. Sg. föður; bróðir, dóttir och móðir: bróður, dóttur och móður; systir, systur; i Pl. heta de i N. och A. feðr, brœðr, dœtr, mœðr och systr; i G. feðra, brœðra, dœtra, mœðra och systra; i Dat. feðrum, brœðrum, dœtrum, mœðrum och systrum.

29. Dagr har i Dat. sg. degi, hönd har Dat. hendi Pl. hendr.

---

30. 2. *Den svaga flexionen*

delar sig i 4 deklinationer.

		1:sta Deklination.	2:dra Dekl.	3:dje Dekl.	4:dje Dekl.
		Masculina.	*Fem.*	*Fem.*	*Neutra.*
Sg.	N.	hani (*hane*)	gata (*stig*)	æfi (*lifstid, ålder*)	hjarta
	G.	hana	götu	æfi	hjarta
	D.	hana	götu	æfi	hjarta
	A.	hana	götu	æfi	hjarta
Pl.	N.	hanar	götur	æfir	hjörtu
	G.	hana	gatna	æfa	hjartna
	D.	hönum	götum	æfum	hjörtum
	A.	hana	götur	æfir	hjörtu

31. Som hani gå: andi, geisli, dropi, úngi, bogi, risi, maki, kappi, þanki, m. fl.; som gata, dock med eller utan omljud, gå: saga

haka, vala, gánga, túuga, dúfa, villa, qvíga, vika; som hjarta: auga, eyra, nyra, lunga, hnoða o. s. v.

Anm. 1) Præs. Part. flekteras som hani i Sg., men får i Pl. N. och Acc. endr, G. anda, Dat. öndum; äfvenså Subst. bóndi, i Pl. Nom, och Acc. búendr, kontr. bœndr, G. búenda, kontr. bœnda eller bónda. D. búendum kontr. bœndum eller bóndum. 2) Alla Masc. på ingi och några andra (vili, illvirki, einheri etc.) antaga ett j framför a och u; vili, vilja, vilja, viljar, viljum.

Artikelns flexion.

32. Substantiverna bestämmas antingen derigenom, att den bestämmande artikeln sättes framför, eller derigenom att den fogas till slutet af substantivet. Den härtill begagnade artikeln (hinn, hin, hitt, med uteslutet h, inn, in, it eller enn, en, et) är egentligen ett påpekande pronomen och deklineras sålunda:

Sg.	Nom.	hinn	hin	hit	Plur.	hinir	hinar	hin
	Gen.	hins	hinnar	hins			hinna	
	Dat.	hinum	hinni	hinu			hinum	
	Acc.	hinn	hina	hit		hina	hinar	hin

33. När den hänges till Subst. bortfaller alltid h, och när substantivets flexiansändelse slutar med en vocal eller i pluralis med r, bortfaller tillika i, äfvensom Subst. i Dat. Pl. tappar sitt m., till exempel:

		Masculina.	*Feminina.*		*Neutrum.*	
Sg.	N.	konungr(inn)	jörð(in)'	gata(n)	hjarta(t)	nef(it)
	G.	konungs(ins)	jarðar(innar)	götu(nnar)	hjarta(ns)	nefs(ins)
	D.	konungi(num)	jörð(inni)	götu(nni)	hjarta(nu)	nefi(nu)
	A.	konung(inn)	jörð(ina)	götu(na)	hjart(at)	nef(it)
Pl.	N.	konungar(nir)	jarðir(nar)	götur(nar)	hjörtu(n)	nef(in)
	G.	konunga(nna)	jarða(nna)	gatna(nna)	hjartna(nna)	nefja(nna)
	D.	konungu(num)	jörðu(num)	götu(num)	hjörtu(num)	nefju(num)
	A.	konunga(na)	jarðir(nar)	götur(nar)	hjörtu(n)	nef(in)

Adjectivernas flexion.

34. Adjectiverna flekteras antingen 1) *starkt* (obestämdt), när Adj står utan artikel, eller 2) *svagt*, (bestämdt), när Adj. har den bestämmande artikel framför sig.

1. Sg	Nom.	hvatr	hvöt	hvatt	brúnn	brún	brúnt
	Gen.	hvats	hvatrar	hvats	brúns	brúnnar	brúns
	Dat.	hvötum	hvatri	hvötu	brúnum	brúnni	brúnu
	Acc.	hvatan	hvata	hvatt	brúnan	brúna	brúnt
Pl.	Nom.	hvatir	hvatar	hvöt	brúnir	brúnar	brún
	Gen.		hvatra			brúnna	
	Dat.		hvötum			brúnum	
	Acc.	hvata	hvatar	hvöt	brúna	brúnar	brún

Anm. 1) Hankönsmärket -r bortfaller efter rr, ss, fn, gn, kn, rn, men assimilerar sig med l, n och s; äfvenså assimileras -r- i Gen. och Dat. Sg. Fem. och Gen. Plur. med ett framförstående l, n och s. 2) Nomin. Sg. Fem. samt Nom. och Acc. Neutr. Plur. hafva u- omljud. 3) Neutr. Sg. Nom. och Acc. ändas på t, hvarmed ð ock nn assimileras till tt; härifrån undantages flerstafviga ord på inn, samt litill och mikill, som hafva -it, äfvensom de i Acc. masc. hafva inn för inan. Ändas roten på en dubbel konsonant, förenklas denna; men, när roten ändas på en vokal, fördubblas t, äfvensom ofta r, i Gen. och Dat. Sg. Fem. och Gen. Plur. — 4) Ofta inskjutes likasom i Subst. ett v eller j; till ex. miðr. Dat. miðjum; þykkr. Acc. þykkvan. Likaledes utelemnas härledningsvokalen, likasom i sammandragna Subst., när flexionsändelsen börjar med en vokal, i Adjectiva på -l, -n och -r med en vocal framför, och några på -agr-, igr och ugr, t. ex. Masc. mikill, mikils, miklum, mikinn; miklir, mikilla, miklum, mikla; Fem. galin, galinnar, galinni, galna, galnar, galinna, gölnum, galnar. Neut. litit, litils, litlu, litit; litin, litilla, litlum, litit; gamall, gömlum, gamlan.

55. 2. Den svaga (bestämda) flexion, är i Sing. lik substantivernas svaga 1:sta, 2:dra och 4:de Dekl.; men har i Plur. öfverallt u. N. hvati, hvata, hvata. G. D. och A. hvata, hvatu, hvata. Pl. hvatu.

56. Komparativ och superlativ bildas genom att foga ändelserna -ri och -str, som verka i- omljud, och -ari och -astr, som icke verka omljud, till roten: fagr, fegri, fegrstr, spakr, spakari, spakastr.

Anm. 1) r'et assimileras här i samma tillfällen, som i positiv, äfvensom kontraktion äger rum vid formerna med n. 2) Följande äro oregelbundna: góðr, betri, beztr; illr, verri, verstr; mikill, meiri, mestr; litill, minni, minstr; gamall, eldri, elztr; margr, fleiri, flestr.

57. Komparativ flekteras i Sing. som hani, æfi och hjarta, i Pl. få de i alla kasus -i (hvatari, hvatari, hvatara. Gent. hvatara, hvatari, hvatara. Pl. hvatari i alla kön och kasus.) Superlativ flekteras som positiv: svagt: hinn hagasti, hin hagasta, hit hagasta; starkt: hagastr, högust, hagast.

Numeralia.

58. *Kardinalia* äro einn, tveir, þrír, fiórir, fimm, sex, sjau (sjö), átta, níu, tiu, ellifu, tólf, þrettán, fjórtán (fjugrtán); fimtán, sextán, sjautján.

(sjantán, santján, seytián) átján (fornsvenska atartán) nítján. tuttugu (tvítján), tuttugu ok eina o. s. v. þrírtigir (þrjátigi þrjátín) fjórirtigir (fjörutigi, fjörntín), fimmtigir (-tigi--tín) sextigir, sjautigir, áttatigir. níutigir, hundrað (tíutín); hundrað ok tíu (ellifutín); tvö hundrað (Neut.) o. s. v. þúsund (Fem.) þúshundrað (Neutr.).

39. Einn deklineras som artikelen hinn;

N. tveir, tvær,	tvau	þrír, þrjár, þrjá	fjórir,	fjórar,	fjögur
G. tveggja		þriggja		fjögurra	
D. tveim (tveimr)		þrim, (þrem, þrimr)		fjórum	
A. tvá, tvær,	tvau	þrjá, þrjár, þriú	fjóra,	fjórar	fjögur

40. Till tuttugu äro de indeklinabla; de på tigir, dekl. som Plur. af viðr, och taga Subst. i Gen. (fjórir tigir manna), de på tigi deklineras icke och äro adjectiviska; hundrað pl. hundruð; þúsund pl. þúsundir; báðir (båda) dekl. sålunda: N. báðir, báðar, bæði. G. beggja; D. báðum; Acc. báða, báðar, bæði.

41. *Ordinalia* äro: fyrsti, annarr, þriði, fjórði, fimti, sétti (sjötti) sjaundi, áttandi (átti) nínnda, tíundi, ellifti, tólfti, þrettándi o. s. v. till tuttugti (tuttugandi, tvítjándi), tuttugti ok fyrsti, þrítugti (-gandi) o. s. v., hundraðasti, þúsunðasti. De flekteras svagt; endast annarr flekteras starkt.

Sg.	N.	annar	önnur	annat	Pl. N.	aðrir	aðrar	önnur
	G.	annars	annarrar	annars	G.		annarra	
	D.	öðrum	annarri	öðru	D.		öðrum	
	A.	annan	aðra	annat	A.	aðra	aðrar	önnur

42. Helmingr (½) þriðjungr (⅓) fjórðungr (¼) fimtungr (⅕) o. s. v. till $\frac{1}{12}$. Tvitugr þritugr, fertugr, fimtugr, sextugr, sjautugr, áttræðr, níræðr, tíræðr, ellifuræðr, tólfræðr, nyttjas om ålder, mått, tal, o. s. v.; med hálf framför betecknas fem mindre, t. ex. hálfþritugt skip, med 25 par årar, hálffertugr madr, 35 år gammal.

Pronomina.

43. 1) De personliga pronomina äro:

1. Pers.	Sg.	Dual.	Pl.	2. Pers.	Sg.	Dual.	Pl.
N.	ek	vit (*mit*)	vér		þú	þit (it)	þér (*er*)
G.	mín	okkar	vár		þín	ykkar	yðar (*yðvar*)
D.	mér	okkr	oss		þér	ykkr	yðr
A.	mik	okkr	oss		þik	ykkr	yðr

44. 3. Pers. Sg. M. F. Kom.		1. Pers. Masc.	Fem.
N.	(sá sú sjá)	hann	hón(*hún*)
G.	sín	hans	hennar
D.	sér	honum (*hönum*)	henni
A.	sik	hann	hana

Neut. och Pl. ersättas af Demon. Pron. sá, sú, þat.

45. 2. *Possessiva* äro: minn, mín, mit; þinn; sinn; okkar, okkur, okkart (okkat); ykkarr; várr, vár, várt; yðarr, yður, yðart eller yðvarr, yður, yðvart. De 3 första flekteras som Artik. (undant. -*i*- accentueras i Sg. Nom. och A. F., samt G. och D. M. och Neutr. och i Pl. N. Acc. och Dat. i alla kön); de andre flekteras som Adj. synkopata, endast varr synkoperas aldrig.

46. 3. Demonstrativa äro:

a)	N. Sg.	sa	sù	þat	Pl.	þeir	þær	þau
	G.	þess	þeirrar	þess			þeirra	
	D.	þeim	þeirri	því			þeim	
	A.	þann	þá	þat		þá	þær	þau
b)	N.	þessi	þessi	þetta		þessir	þessar	þessi
	G.	þessa	þessarrar	þessa			þessarra	
	D.	þessum	þessarri	þessu			þessum	
	A.	þenna	þessa	þetta		þessa	þessar	þessi

c) hinn går som artikeln.

47. 4. *Interrogativa* äro: a) M. (hvar, obrukl.) Neutr. hvat, (hvad), Gent. hvess, D. M. hveim, N. hvi, A. Neutr. hvat. b) hverr, hvilken af flera, och c) hvárr, (hvorr), hvilken af två; begge deklineras som de starke Adjectiver, dock får hverr j framför alla ändelser, som börja med en vokal. d) hvílíkr, hvílík, hvílíkt (hurudan).

48. 5. Relativa pronomina gifvas icke, men ersättas genom de indeklinabla relativpartiklarna er, (es) och sem, hvilka antingen stå ensamt eller fogas till sá, sú, þat, i alla kasus, kön och tal.

49. 6. *Indefinita* äro: a) sumr, sum, sumt och b) nekkverr = nökkverr = nakkvarr = nökkurr, af hvilka de två första flekteras som hverr, de två sista som okkarr, (nakkvarr, eller nökkurr, nökkur, nakkvat eller nökkut; c) hverr, hvar och en utaf två; d) hvorr, hvar och en utaf flera; e) hvárrtveggja eller hvárrtveggi, hvar och en utaf två; i den första form deklineras endast hvárr, (G. hvárstveggja, hvárrartveggja, N. P. hvárirtveggja o. s. v.); i den andra flekteras hvárr, starkt; tveggi, svagt. (G. hvárstveggja, hvárrartveggju, N. P. hvárirtveggju, o. s. v; f) M. engi, F. engi, N. ekki, ingen,

intet, af ein ock ki, (nekande partikel),hvilket flekteras starkt och hvarest i faller bort framför de ändelser, som börja med en vokal, framför hvilka då ofta ett v inskjutes, hvarvid e kan blifva ö, (till ex. Acc. masc. engan, engvan, öngvan, öngan; Gen. Masc. och Neut. har förutan engis också enskis och enkis; g) hvárrgi, N. hvártki (hvárki) ingen af två, G. hvárgis. D. hvárungi, hvárugi; A. hvárngi, hvártki, eller vanligare hvárigr, -ig, -igt, som flekteras starkt och sammandrages ofta i de kasus, hvilkas ändelse börjar med vokal.

Adverbierna.

50. kompareras liksom adjectiverna medelst tillägg af ändelserna -r och -st (med omljud) och -ar, -ast (utan omljud): skamt, skemr, skemst, fjarri firr, first; opt, optar, optast; lengi, (länge), Komp. lengr; langt, (långt), Komp. lengra; Superl. lengst, både om tid och rum. — Flera kompareras oregelmässigt t. ex. gjarna, heldr, heltz, mjök, meir, mest.

Præpositionerna.

51. *Accusativ* styra: um (gl. of) (om, öfver) med alla sina sammansättningar, antingen *um* står framför eller efter, umfram, framum (framför), ut um, umhverfis (omkring), ígegnum (igenom), fram - yfir (framför), framundir (inemot) och fyrir, när det förbindes med ett lokaladverbium på -an (från): fyrir uordan, fyrir handan ána (bortom ån) o. s. v.

52. *Dativ* styra: af, ùtaf, frá (från), úr, or, yr, ör (ur), útúr, hjá (hos, vid), framhjá (förbi), undan (bortfrån), áundan (framföre) gagnvart (midtemot), igegn, gegn (emot); til handa (till bästa för); á hendr, á hönd (emot, för att bekriga); á mót, á móti, íómti, móti (emot), ásamt (tillika med).

53. *Genitiv* styra: til; án (utan); auk (utom); ámilli, ámeðal, millum (emellan); sakir, fyrir-sakir, sökum (Lat. caussa, förmedelst), vegna (tysk wegen), utan, innan (utom, innan).

54. *Accusativ* och *Dativ* styra: á (på); í, með, við, at, eptir, fyrir, undir, yfir, hvilka stå med Acc., när de antyda en rörelse till stället, med Dativ, när de utmärka en hvila på stället.

Rättelser.

Pag.		rad.		står:		läs:
Pag.	2	rad.	8	står: präseus,	läs:	präsens Sing.
—	4	—	3	— bren	—	brenn.
—	—	—	15	— lyk	—	lýk.
—	6	—	4	— viktr	—	veiktr
—	—	—	24	— flyða	—	flýða.
—	—	—	29	— gràit	—	gröit.
—	8	—	25	— viti	—	víti.
—	—	—	26	— riki, viki	—	ríki, vígi.
—	10	—	3	— þrádr	—	þráðr
—	—	—	4	— glód	—	glóð
—	11	—	19	— vocal	—	vokal.
—	—	—	25	— hjart(at)	—	hjarta(t).
—	12	—	14	— litill	—	lítill.
—	—	—	23	— litilla	—	lítilla.
—	—	—	26	— hvatu, hvata. Pl. hvatu	läs:	hvötu, hvata. Pl. hvötu.
—	13	—	24	— Tvitugr	—	Tvítugr.
—	—	—	31	— vér	—	vér (mér)
—	—	—	—	— er	—	ér.
—	14	—	14	— sa	—	sá
—	—	—	24	— hvi	—	hví.
—	15	—	24	— iómti	—	imóti.

Dessutom står på flera ställen gravis (`), hvilken öfverallt skall vara acut. (´).

